

* LİSE ve DENGİ OKULLAR BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ PROGRAM GELİŞTİRME İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gıyasettin Demirhan H.Ü. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

Ö Z E T

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim programını, program geliştirme ilkeleri açısından değerlendirmektir. Çalışmada, 1988 yılında MEB tarafından yayınlanan program ele alınmıştır.

Program genel anlamda incelendiğinde hedefler ve davranışların tutarlı olduğu, eğitim durumlarının ihtiyacı bir ölçüde karşılayabildiği, değerlendirme bölümünün ise eksik olduğu söylenebilir.

ABSTRACT

Purpose of this study is to evaluate the National Education Ministry's Lycee and equivalent schools Physical Education Lesson Programme in the view of programme development principles. In the study; the publication of Ministry of National Education in 1988 has been evaluated.

When the programme has been studied in general; it has been observed that objectives, behavioral aspects and learning experience have met the programme development principles, evaluation aspect has partly met the principles.

GİRİŞ:

Bu çalışmada, "Milli Eğitim Bakanlığı lise ve dengi okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı" değerlendirilmiştir. Giriş bölümünde, konuya ışık tutması ve değerlendirme için ölçütler grubu belirleme açısından, eğitim, program, program geliştirme ve değerlendirme kavramları ele alınmıştır.

Eğitim: Birçok eğitimci ve felsefeci akım eğitimi çeşitli şekillerde tanımlamışlardır. Eğitimi davranış değiştirme süreci olarak benimseyenlerin görüşlerine baktığımızda ise, plan, davranış değişikliği yaratma ve süreç öğelerinin anlaşılabilir ortak noktalar olduğu görülmektedir. Bu tanımların bir kısmı şöyledir:

* Bu çalışma, 19-21 Aralık 1991 tarihleri arasında, İzmir'de yapılan Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi-Spor ve Sorunları Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

Eğitim, öğretim aracılığıyla bireyin davranışında istendik değişiklikler meydana getirici nitelikte sistemli bir süreçtir (Tyler 1950:4).

Eğitim, öğrencinin bilgi beceri, anlayış ve kavrama gücünde değişiklik yaratmadır (Taba 1962:194).

Eğitim, kişinin davranışlarında, kendi yaşantıları yolu ile istendik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişmeler meydana getirme sürecidir (Bloom 1979:300).

Eğitim, kişilik, zeka, ilgi, yaşantı gibi gçlerin etkileşmesidir (Varış 1978: 35)

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme yaratma sürecidir (Ertürk 1979:12).

Yukarıdaki tanımların en kapsamlı olanı Ertürk'n tanımıdır. Bu tanımdaki istendik kelimesi söz konusu değişmenin önceden tasarlandığını göstermek, kasıt kelimesi de önceden tasarlanmış bir değişikliği sadece bir tesadüf eseri olarak yaratan ve belki farkında bile olunmayan durumları dışarıda tutmak; böylece de kültürleme ve eğitim arasındaki ayırımı gözönünde bulundurmak için kullanılmaktadır (Ertürk 1979:13).

Program: Okullar bu eğitimi gerçekleştirecek kurumlar olduğuna göre istendik davranış değişikliklerini plan dahilinde gerçekleştirmelidirler. zelik (1987:4), bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planını ğretim programı olarak tanımlamaktadır. Fidan ise, belirlenen hedefleri gerçekleştirmek üzere planlanan tüm etkinlikleri "eğitim program tasarısı" ve bu etkinliklerin uygulamadaki grmnmn de "eğitim programı" olarak ifade etmektedir (Fidan,1986:13). Ertürk'de, eğitimde programa "yetişek" demekte ve bunu eğitimci açısından "eğitim durumları düzeni", ğrenci açısından ise "ğrenme yaşantıları düzeni" olarak nitelemektedir (Ertürk 1979:96).

Oliver'e göre program, öğrencilerin okulun sorumluluk alanına giren tüm yaşantıları kapsamakta, programda ders içi etkinlikler ve rehberlik hizmetleri yer almaktadır (Bilen, 1982:11). Varış (1971:66) ise eğitim programını, çocuklarda ve gençlerde isteneni davranış değişikliğini meydana getirmek üzere hazırlanan ve sürekli olarak geliştirilen bir araç olarak tanımlamakta ve amaçlar, içerik, yöntemler, değerlendirme ve ders dışı-içi etkinlikleri kapsadığını belirtmektedir.

Program; ister yetişek, ister eğitim programı, isterse müfredat programı şeklinde ifade edilmiş olsun, birçok eğitimcinin içerik konusunda ortak görüşe sahip olduğu görülmektedir. Bu içeriği ise, hedefler, öğrenme yaşantıları (eğitim durumları) ve değerlendirme oluşturmaktadır. Yetişek ve yetişeğin öğeleri denencel nitelikte olduklarından uygulandıkça değişikliğe uğrayacaktır. İşte burada program geliştirme etkinlikleri daha da önem taşımaktadır.

Program Geliştirme: Varış (1971) "Program Hazırlama" ile "Program Geliştirme"yi ayırmaktadır. Program hazırlamayı, programı oluşturan öğeleri ve

öğeler arası ilişkileri belirleyen kılavuz kitap oluşturma, program geliştirmeyi ise hazırlanan programın, araştırma ve değerlendirme çalışmalarıyla uygulamada geliştirilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Fidan (1986), planlama etkinlikleri sonucu ortaya çıkan ürüne program tasarısı (kılavuz kitap) demektedir, program geliştirmeyi ise, programın daha gerçekçi ve daha etkili bir duruma getirilmesi için yapılan tüm etkinlikler olarak açıklamaktadır. Ertürk (1979)'de, hedef ve davranışların belirlenip sıraya konması, bu davranışları gerçekleştirecek eğitim durumlarının düzenlenmesi ve değerlendirme ile bunların uygunluk derecesininin sürekli kontrolüne program geliştirme demektedir.

Değerlendirme: Yetişek bir denencel ilişkiler bütünüdür ve kalite kontrolü ihtiyacı vardır. Bu nedenle beklenen ile gerçekleşen arasındaki farkın saptanmasında, ürünün kalite kontrolünün yapılmasında, meydana gelen yan ürünlerin programın hangi yönleriyle ilgili olduğunun ortaya çıkartılmasında ve yetişek geliştirme süreci içinde düzeltici önlemlerin alınmasında, değerlendirme yetişekin vazgeçilmez ögesidir.

Tyler değerlendirmenin işgörülerini şöyle belirtmiştir:

1) Eğitim kurumlarının devri yoklaması, 2) Denencelerin sınanması, 3) Öğrencilere rehberlikte yararlanılacak verilerin sağlanması, 4) Okul görevlileri için güven sağlanması, 5) Halkla ilişkide kullanılabilecek güvenilir esaslar sağlama (Ertürk, 1979: 110). Cronbach ise değerlendirmeyi "bir eğitim programı hakkında kararlar vermek için bilintilerin toplanması ve kullanılması" diye tanımlamakta ve şu maksatlara hizmet edebileceğini belirtmektedir: 1) Bir kursun ıslahı, 2) Bireyler hakkında kararlar verme, 3) Okul sistemi, öğretmen v.b. hakkında idari kararlar verme. Ertürk (1979) ise konuya yetişek geliştirme açısından öğrencilerin istendik özellikleri kazanmış olup olmadıklarını saptama olarak bakmakta ve amaca göre; 1) Tanıma-yerleştirmeye dönük, 2) Biçimlendirme-yetiştirmeye dönük, 3) Durum muhasebesine dönük değerlendirmeler olarak ele almaktadır. Yetişek değerlendirme yaklaşımlarını ise (6) grupta toplamaktadır. Bunlar: 1) Yetişek tasarısına bakarak, 2) Ortama bakarak, 3) Başarıya bakarak, 4) Erişiyeye bakarak, 5) Öğrenmeye bakarak ve 6) Ürüne ve yan ürünlere bakarak değerlendirmedir. Bunların hepsinin yetişek değerlendirmesi için önemi vardır ancak ürün ve yan ürünlere bakarak değerlendirme daha yaygın olarak görülebilir (Ertürk 1979:116). Bu çalışmada yetişek tasarısına bakarak yapılan değerlendirme ele alınmıştır.

Yetişek Tasarısına Bakarak Değerlendirme: Bu değerlendirme türü ancak bize "tasarlandık yetişekin" çağdaş yetişek geliştirme ilkelerine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı konusunda bilgi verecektir. Yetişek geliştirme ilkelerine uygun olarak yapıp yapılmadığını gösterecek bu değerlendirmeye yetişek tasarısı değerlendirmesi demek daha uygun olur.

Çünkü yetişek tasarısı gerçekteki yetişeğin özdeşi olmayacağından yetersiz kalır. Bu tür değerlendirme subjektif olmasına karşın deneme uygulamasına koymadan önce daha iyi hale getirmeye yardımcı olacaktır. Bunu sağlamak içinse yetişek tasarısı geliştirme esasları ölçütler grubu olarak kullanılabilir.

BÖLÜM II YETİŞEK TASARISI HAZIRLAMA ESASLARI

Bu bölümde, bir yetişek tasarısının hazırlanması sırasında gözönünde bulundurulması gereken esaslar ele alınmıştır.

Yetişek Tasarısı Hazırlama Grubu: Yetişek geliştirme, araştırmalar dizisi, diğer bilim dalları ile ilişki ve kubaşık çalışma gerektirir. Bunun için kalabalık bir gruba gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışma grubunda; Yetişek (program) geliştirme uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, konu alanı uzmanı ve konu alanı öğretmeni asıl üyeler, eğitim felsefecisi, eğitim psikolojisi uzmanı, eğitim ekonomisi uzmanı, eğitim sosyoloğu, eğitim teknolojisi uzmanı, eğitim planlaması uzmanı, gerektiğinde danışman üyeler ile öğrenci ve ebeveyn temsilcileri ara sıra yer alacak üyeler olabilirler.

Yetişek Tasarısı Hazırlama Aşamaları: Eğitim programının planlanması ve geliştirilmesinde ilk adım eğitim hedeflerinin saptanmasıdır. Hedef, öğrencinin planlanmış tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özelliktir (Ertürk, 1979:25). Bu özellikleri belirleyebilmek içinse öncelikle toplum, konu alanı ve bireyin incelenmesi gerekmektedir.

Toplum: Hedefleri saptayabilmek için bireyin nasıl bir toplumda yaşadığı, toplumun bireyden, bireyin toplumdaki beklentilerinin neler olduğu, toplumun bireye sunacağı olanaklar ve bireyin toplumsal uyumunun nasıl olacağı inceleme konusudur. Bu inceleme, toplumsal değer ve kültürün sürekliliğini ve gelişimini sağlayan okullara ve dolayısıyla yetişeğe katkı getirecektir. Kitle iletişimi ve uluslararası ilişkilerin artmasından dolayı diğer toplumların yapısı ve evrensel değerlerinde incelenmesi çalışmalara ayrıca katkı getirecektir.

Konu Alanı: Diğer bir hedef kaynağı konu alanıdır. Ertürk (1979:36) bu konuda, "her konu alanı, muhtevası, yöntemi ve ön şart olarak gerektirdiği tutumlar ile bireyin yetişmesine katkıda bulunabilecek ve onu toplum içinde daha etkili ve verimli yaşama bakımından güçlü kılabilecek aletlerdir" demektedir.

Konu alanının bireye yapacağı katkı iki grupta toplanabilir: 1) İlgili alanda uzmanlaşacaklara temel oluşturması ve 2) İlgili alanda uzmanlaşmayacaklara yapacağı katkı. Hedef kaynağı olarak konu alanının incelenmesi, konu alanının işgörür ve dayanıklı içeriğinin seçilmesine yardımcı ola-

çaktır. Bu aynı zamanda işgörsel örgütlenmeyi de getirecektir.

Birey: İstendik özellikleri kazandırmamız gereken obje birey olduğuna göre, istendik özelliklerin neler olduğuna karar vermede temel kaynak birey olacaktır. Bireyin incelenmesinde insan gelişimi ve öğrenme ile ilgili teoriler önemli yol göstericilerdir. Bireyin incelenmesi, dengeli aşama sürecine ilişkin ihtiyaçları ve eğitim ihtiyacı bakımından olabilir. İhtiyaç kelimesi, birinci anlamda bireydeki belli bir gerilim hali ile denge hali arasındaki farka; ikinci anlamda ise bireyin mevcut davranışları ile istendik davranışlar arasındaki farka işaret eder (Ertürk 1979:39).

Toplum, konu alanı ve birey incelenerek elde edilen sonuçlara göre, aday hedefler önerilecektir. Ancak bu hedeflerin istendik nitelikte olup olmadığını belirleyebilmek için, eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi ve eğitim ekonomisi süzgeçlerinden geçirilmesi gerekmektedir. Eğitim felsefesi aday hedeflerin ülkenin eğitim felsefesiyle tutarlılığını ve hedeflerin birbirleriyle tutarlılığı bakımından gözden geçirerek önem sırasına koymakta, önemsizleri elemektedir. Eğitim felsefesinin süzgecinden geçirilen aday hedeflerin eğitim psikolojisinin süzgecinden de geçirilmesi gerekmektedir. Eğitim psikolojisi hedefleri, eğitim süreciyle gerçekleştirebilme, birbirini destekleyebilme, uzun süre kullanılabilme ve işgörür olma, öğrenci düzeyi ve öğrenme-öğretme koşullarına uygun olma bakımından süzgecinden geçirerek aday hedefleri elemektedir. Eğitim psikolojisinin süzgecinden geçen hedefler, toplumun öncelik taşıyan insangücü gereksinimlerini karşılayabilme, mevcut yatırım olanakları ile gerçekleştirilebilir olma, saptanan özellikle sağlanacak yararının yapılacak yatırımların maliyetini karşılaması bakımından eğitim ekonomisinin süzgecinden geçirilmelidir.

Bu süzgeçlerden geçen aday hedefler; öğrenci davranışına dönüklük, genellik ve sınırlılık, açık-seçiklik ve bir içerikle kenetlilik nitelikleriyle özel hedefler adını alırlar. Saptanan özel hedeflerin işgörür olabilmesi için belli niteliklere sahip olması, davranış tanımlarının yapılarak işe vuruklaştırılması ve belirtkelere dönüştürülmesi gerekmektedir. Hedefler öğrenci davranışına dönüştürülmezse eğitim ve sınav durumlarının saptanmasında yol gösterici olamazlar. Hedeflerin davranış tanımları yapılırken davranışların; hedef alanını kapsamaması, sınırlarının belli olması ve binişik olmaması, kapsamlı olması, gözlenebilir-ölçülebilir olması ve davranış gösterici olması niteliklerinin bulunmasına dikkat edilmelidir.

Hedeflerin davranış tanımları yapıldıktan sonra, bu davranışları kazandırıcı nitelikte eğitim durumlarının saptanması gerekmektedir. Bunun için de öncelikle yetişek tasarısında, hedef-konu alanı ilişkisini gösteren; eğitim ve sınav durumlarının saptanmasında yol gösterici olan ve belirtke tablosu adı verilen iki boyutlu tablonun hazırlanmasına ihtiyaç vardır.

Belirtke tablosu hazırlandıktan sonra, gelişim, öğrenme ve öğretme kurlarının, öğrenmeyi sağlama ya da kılavuzlamada yol gösterici ilkeleri dik-kate alınarak hedef davranışı kazandırıcı geçerli öğrenme yaşantılarının seçilip düzenlenerek eğitim durumlarının oluşturulması gerekmektedir. "Bire-yin, eğitimsel yaşantıları kazanmasını sağlamak üzere düzenlenen çevreye eğitim durumu" (Çilenti, 1988:17) adı verilmekte ve bu çevre içerisinde düzenlenen geçerli öğrenme yaşantılarında da bazı özellikler aranmaktadır. Ertürk (1979:86) bu özellikleri dört grupta toplamaktadır 1) Hedefe görelilik, 2) Öğrenciye görelilik, 3) Ekonomiklik ve 4) Diğer yaşantılar ile kaynaşık ol-malıdır.

Eğitim durumlarının oluşturulmasından sonra, yetişek tasarısı hazırlamanın son aşaması olan değerlendirme sözkonusudur. Öğrenmelerin değerlendirilmesinde amaca göre üç tür değerlendirmeden söz edilmektedir:

1- Tanıma-yerleştirmeye dönük değerlendirme; öğrenciyi belli bir yetişek ya da yetişek birimine yerleştirmede kullanılmak üzere yapılmaktadır. Girişte yapılan bu değerlendirme, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanların her üçünü de kapsamakta, bunların yanında psikolojik ve çevresel etkilere bakılmaktadır.

2- Biçimlendirme-yetiştirmeye dönük değerlendirme; öğrenme eksikleriyle güçlüklerini belirleyerek, bunları ortadan kaldırmak amacıyla yapılan değerlendirmedir.

3- Durum muhasebesine dönük değerlendirme, öğrencinin yetişme seviy-esi ile yetişegin yetiştirme gücü hakkında bir değer biçmeye esas teşkil ede-rek ek bulguların elde edilmesi ve kullanılması sözkonusu olan değerlendirmedir.

Yukarıda bahsi geçen her üç değerlendirme türü içinde sınama araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu araçlar yetişegin kapsadığı her hedefin, hedef davranışının varlığını geçerli olarak ölçebilecek yeterli sayıda test madde ya da durumlarını içermesi gerekmektedir (Özçelik, 1987: 229-261). Test mad-de ve durumlarının güvenilir ve geçerlik özellikleri ise önemli bir konudur.

Buraya kadar kısaca açıklanmaya çalışılan eğitim, program, program ge-liştirme, hedef, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme kavramları ve bunların özellikleri sonucunda yetişek tasarısı değerlendirmede kullanılabilir ölçütler grubu oluşturulup ilgili "öğretim programı" değerlendirilebilir.

BÖLÜM III

Bu bölümde, yetişek tasarısı değerlendirmede kullanılabilir ölçütler grubu önerisi verilmiş ve bu ölçütlere göre "Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı" değerlendirilmiştir.

Yetişek Tasarısı Değerlendirmede Ölçütler Grubu Önerisi ve Değerlendirme:

1) Yetişek tasarısı hazırlamada, çalışma grubunu oluşturması gereken üyeler yer almış mıdır?

- A- Sürekli çalışacak üyeler:
- Yetişek geliştirme uzmanı,
 - Ölçme ve değerlendirme uzmanı,
 - Konu alanı uzmanı
 - Konu alanı öğretmeni.
- B- Ara sıra katılacak üyeler:
- Eğitim psikolojisi uzmanı,
 - Eğitim Felsefesi uzmanı,
 - Eğitim sosyoloğu
 - Eğitim ekonomisi uzmanı,
 - Eğitim teknolojisi uzmanı,
 - Eğitim planlaması uzmanı,
 - Gerektiğinde başka danışman üyeler,
 - Ebeveyn ve öğrenci temsilcileri.

Bu konuda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı yetkilileri ile yapılan görüşme ve yetişek tasarısının yazılı şekliyle incelenmesinden şu sonuçlar çıkarılmıştır:

İlgili yetişek tasarısı konu alanı uzmanı ve öğretmenlerinin oluşturduğu bir kurul tarafından hazırlanmıştır. Ancak, çalışmanın birçok aşamasından yetişek geliştirme uzmanlarının bilgisine başvurulduğu ya da kurul üyelerinden bir kısmının yetişek geliştirme esasları hakkında bilgi sahibi olduğu söylenebilir. Çalışma grubunu oluşturması gereken diğer üyelerin katkıları konusunda ise yeterli ipucu bulunmamaktadır. Halbuki, çocuk ve gençlik gelişimi, toplum, ekonomik yapı ve olanaklar, plan hedefleri, yetişek geliştirme ve ölçme-değerlendirme ilkeleri ışığında ve kabaşık olarak çalışmalar yapılmadıkça bunlar istendik düzeyde olmayacaktır. Ertürk (1979)'ün dediği gibi, "bir insan ne kadar üstün yeteneklerle donanık olursa olsun ilgili esasların tümüne birden nüfuz etmesi ister istemez sınırlı olacaktır."

2) Hedefler saptanırken;

- A- 1) Toplum,
2) Konu alanı,
3) Birey incelenmiş midir?

Bundan önceki "müfredat programı" 1986 yılında Tebliğler Dergisi'nde

yayımlanmıştır. Ancak, çok kısa bir sürede yeni programın hazırlandığı görülmektedir. Çalışmalar belki eskiye dayanmaktadır fakat toplumun incelendiği konusunda bir ipucu olduğu söylenemez. Çalışma grubunu oluşturan üyelerin konu alanı uzmanı ve öğretmeni olduğu gözönünde bulundurulursa konu alanın incelendiği söylenebilir. Zaten bundan önceki programda konu merkezli bir program olduğundan böyle bir çalışma daha da kolay olmuştur. Bireyin incelendiği konusunda ise yine yeterli ipucu bulunmamakla birlikte ilgili uzman görüşlerinin çalışmalara yansıdığı söylenebilir. Bu düzey çocukların özellikleri gözönünde tutulduğunda ise bazı niteliklerin çocuklara yarar sağlamayacağı düşünülebilir.

Sonuçta, toplumsal gerçeği, insanı ve konu alanını birlikte temele almadan saptanan hedefler boşlukta kalacak ve gerçekleşmeyecektir (Sönmez, 1986: 33).

B) Hazırlanan aday hedeflerin özel hedefler olabilmeleri için;

- 1- Eğitim felsefesi,
- 2- Eğitim psikolojisi,
- 3- Eğitim ekonomisi süzgeçlerinden geçirilmiş midir?

Çalışma grubunu oluşturan üyelerin tümü yetişek tasarısının hazırlanması sırasında çalışmada yer almadıklarından dolayı eğitim felsefesi, psikolojisi ve ekonomisinin ilgili ilkelerinin layiki ile dikkate alındığı söylenemez. Tasarıdan çıkartılan sonuç, çalışma grubu üyelerinin eğitim bilimleri uzmanları ile ilişkide olduklarıdır. Hedeflerin önem sırasına konduğu, kaynaşıklık ve dayanıklılık esasına dikkat edildiği göze çarpmaktadır. Eğitim ekonomisi ilkeleri konusunda ise bir ipucu bulunmamaktadır. Çünkü hedeflerin tümünün, Türkiye koşullarında, eğitimle oluşturulabilirlik ve ulaşılabilirlik nitelikte olduğu savı tartışma konusudur.

C) Özel hedefler;

- 1) Öğrenci davranışına dönüklük
- 2) Genel ve sınırlılık,
- 3) Açık seçiklik,
- 4) Bir içerikle kenetlilik niteliklerine sahip midir?

Yetişek tasarısı incelendiğinde, hedeflerin bu niteliklere büyük oranda sahip oldukları söylenebilir.

D) Özel hedeflerin aşamalı sınıflaması yapılmış mıdır?

İnsan davranışları bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere üç alanda incelenmektedir. Yetişik tasarısında bu üç alanı da kapsayan hedefler bulun-

masına rağmen ayrı ayrı ifade edilmemişlerdir.

E) Özel hedeflerin davranış tanımları yapılmış mıdır?

- 1) Davranışlar gözlenebilir, ölçülebilir mi?
- 2) Davranışlar yeterince kapsamlı mı?
- 3) Davranışlar hedef alanını kapsıyor mu?
- 4) Davranışların sınırları belli mi?
- 5) Davranışların ifade ediliş biçimleri doğru mu?

Hedeflerin davranış tanımlarının yapıldığı ve davranışa çevrilirken ilgili esaslara uyulduğu söylenebilir.

3) Konu alanı bilgi ve öğrenme teorilerinin ilkelerine uygun olarak örgütlenmiş midir?

Konuların aşamalı ve sistematik örgütlenmesi bu konuda olumlu ipuçları vermektedir. Basitten karmaşığa doğru sıralama bütünlük, süreklilik ve ardışıklık ilkelerine uygunluğun göstergesi sayılabilir. Ancak, içerik bireyin gereksinimlerini karşıladığı sürece anlamlı olacaktır.

4) Konu alanı ve hedef ilişkisini gösteren belirtke tablosu kullanılmış mıdır?

Yetişek tasarısında belirtke tablosu yer almamaktadır.

5) Öğrenme yaşantılarının seçilmesinde ve örgütlenmesinde gelişim, öğrenme ve öğretme kuramlarının yol gösterici ilkeleri dikkate alınmış mıdır?

- a) Öğrenme yaşantısı hedef davranışı gerçekleştirici nitelikte mi?
- b) Öğrenme yaşantısı "öğrenciye görelilik" niteliğine uygun mu?
- c) Öğrenme yaşantısı diğer yaşantılar ile kaynaşık mı?
- d) Öğrenme yaşantısı ekonomik mi?
- e) Eğitim durumuyla ilgili değişkenlere yer verilmiş mi?

Öğrenme kuramları öğrenmenin nasıl oluştuğuna ilişkin yasaların sistematik örgütlenmesini amaçlar. Öğretme kuramlarının ise durum geliştirici ve kural getirici yönü ağır basar. Açıklamanın ötesinde, ölçüt ortaya koymaya ve öğrenmenin en iyi nasıl geliştirilebileceğini aramaya yöneliktirler (Fidan 1986: 37). Yaşantı ise nispeten kalıcı izli bir değişmeye neden olduğu zaman öğrenme yaşantısı olacaktır.

Yetişek tasarısında, "işleniş" başlığı ile oluşturulan öğrenme yaşantılarının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Ancak, bu haliyle de öğrenmeye hizmet edici nitelik taşımaktadır.

6) Geçerli test madde ya da durumlarından oluşan sınav durumlarına yer verilmiş midir?

- a) Tanıma-yerleştirmeye dönük sınav durumlarına yer verilmiş midir?
- b) Biçimlendirme-yetiştirmeye dönük sınav durumlarına yer verilmiş midir?
- c) Durum muhasebesine dönük sınav durumlarına yer verilmiş midir?

d) Sınama durumları bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanların tümünü kapsıyor mu?

Öğrencileri tanıma-yerleştirmeye dönük test madde ya da durumları bulunmamaktadır. Biçimlendirme-yetiştirmeye dönük sınama durumları olmasına rağmen yetersizdir. Durum muhasebesine dönük değerlendirmeye ise yer verilmemiştir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanla ilgili ayrı ayrı ölçme araçlarının bulunmadığı gözlenmektedir. Oysa değerlendirme; 1) Öğrenciye davranışını nasıl değiştireceği ve geliştireceği hakkında bilgi verir, 2) Yeterince başarılı olan öğrenciyi güdüler, 3) Öğrenci hakkında verilecek kararlara dayanak olur, 4) Öğretmenin kendi öğretiminin ne derece etkili olduğunu kestirmesine yardım eder, 5) Yöneticilere ve diğer ilgililere bilgi verir (Turgut 1988: 220-22ş).

BÖLÜM IV : SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Yetişek geliştirme; hedeflerin uygun esasa göre hazırlanıp işe vurulaştırılması, eğitim durumlarının planlanıp öğretmen tarafından gerçekleştirilmesi ve değerlendirme etkinliklerinden oluşan bir süreçtir. Bu nedenle hazırlanacak olan yetişek tasarısı gerekli ölçütlerle uyumlu ve o ölçütlere göre değerlendirilmelidir.

Lise ve Dengi Okullar Yetişek Tasarısı'na genel olarak bakıldığında, hedefler ve davranışların tutarlı olduğu, eğitim durumlarının ihtiyacı bir ölçüde karşılayabileceği, değerlendirme bölümünün ise eksik olduğu söylenebilir. Bundan önceki, otoriter öğretmen, ders kitaplarına aşırı güven, ezberleme, değişmeyen hedef ve materyaller, değişimi reddetme, disiplinde toplu ceza verme, bireysel yaşantılar ve sosyal gerçekten eğitimi ayırma girişimi özelliklerine sahip programın daha fazla yürürlükte kalması bir bakıma anlamsızdı. Bu nedenle yeni hazırlanan program olumludur ve desteklenmelidir.

ÖNERİLER

Ortaya çıkan aksaklıkları gidermek, yanlışları düzeltmek ve yeni gelişmeere ayak uydurabilmek için sürekli çalışma ve değişim gereklidir. Atılan olumlu adımların desteklenmesi her eğitimci ve konu alanı uzmanı ile diğer ilgililerin görevi olmalıdır. Bu anlamda konuya katkı getirmesi açısından şu öneriler sunulabilir:

1) Uygulamadan gelen sorunlar dikkate alınarak ve yeni araştırmalar yapılarak Milli Eğitim Bakanlığı'na sunulabilir. Bu anlamdaki çalışmaların, Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve alanda çalışanların kubaşık çalışarak yapması hem süreyi kısaltacak hem de daha kabul görür olacaktır.

2- Mevcut programın ıslahı için yapılacak çalışmalarda, çalışma grubunda yer alması gereken bütün üyelerin bulunmasına özen gösterilmelidir. Milli

Eğitim Bakanlığı'nın bu konuda üniversitelerle daha sıkı ilişkiye geçmesi gerekmektedir. Türkiye'de şu anda yeterli sayıda elemanan bulunduğu söylenebilir.

3- En önemli sorunlardan birisi de öğretmen eğitimidir. Farklı yaklaşımlarla yetişen öğretmen alana gittiğinde ya umduğunu bulamamakta ya da hiç karşılaşmadığı programı uygulamaya koyması istenmektedir. Bu nedenle yüksek öğretimin ilgili bölümlerinde öğrencilere farklı program yaklaşımları ve eğitim akımları ile yöntem ve tekniklerin kazandırılması sorunu bir anlamda çözebilir. Diğer bir çalışma ise ilgili bölümlerin ana noktalarda ortaklığıdır. Bu da yılın belli dönemlerinde düzenlenecek toplantılarla sağlanabilir.

4- Bir diğer nokta, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi eğitim kurslarını daha da sıklaştırması ve yeni gelişmelerin öğretmenlere aktarılmasıdır.

5) Diğer bir önemli nokta ise üniversite elemanlarının yapacakları alana dönük araştırmalarıdır. Ülkemizde ve dünyada çok az olan "Devinişsel alan" araştırmalarını desteklemek ve sonuçlarının yayımlanmasını sağlamak hem okullardaki spor eğitime hem de genel anlamda spor ve sporcu yetiştirme çalışmalarına katkı getirecektir.

KAYNAKÇA

- BİLEN, M. "Sosyal ve Teknolojik Gelişmeye Uygunluk Derecesi Açısından Olgunlaşma Enstitülerinin Değerlendirilmesi" Ankara, 1982.
- BLOOM, S.B. *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. (Çev. D. Ali Özçelik) Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1979
- ÇİLENTİ, K. *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Gül Yayınevi, 1988.
- ERTÜRK, S. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara; Yelken-tepe Yayınları, 1979.
- FIDAN, N. *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara; Kadioğlu Matbaası, 1986.
- ÖZÇELİK, D.A. *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara; ÖSYM Eğitim Yayınları, 1986.
- SÖNMEZ, V. *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara; Yargı Yayınları, 1986.
- TABA, H. *Curriculum Development Theory and practice*. New York; Harcourt, Brace and world inc., 1962.
- TURGUT, F. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları*. Ankara; Saydam Matbaacılık, 1988.
- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı *İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları*. İstanbul; Milli Eğitim Basımevi, 1988.
- TYLER, W.R. *Basic principles of Curriculum Development and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press, 1950.
- Varış, F. *Eğitimde program Geliştirme "Teori ve Teknikler"*. Ankara; Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1971.
- _____ *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara; Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1978.